

Gratia

Gratia nisi gratis est, non est gratia
"Om nåden inte är gratis, är det ingen nåd"
Augustinus

Kyrkblad – Evangelisk – lutherska bekännelsekyrkan
Kirkeblad – Den Evangelisk lutherske bekjennelseskirke
Nr 3. 2010 årgang.14

Lars Borgström talar på Sunnerbogården 2010- Foto: GAHjorthaug

GRATIA

Utgis av:
Den Evangelisk
Lutherske Bekjennelseskirke/
Evangelisk-lutherska bekännelsekyrkan

Ansv.red.Gunnar Edwardsson,
Redaksjonssekretær:
Gunnar Hjorthaug
gunnar.hjorthaug@tele2.no

Kirkestyret:

Asbjørn Hjorthaug, formann/ordf.
Gunnar Edwardsson, sekr./sekr
Jan-Erik Andersson, kasserer/kassör
Tlf: 0431/430165,
Åke Malander.
Nils Svensson.
Kirkestyrets adr: Rugdeveien 3
N-1823 Knapstad. Tlf/fax: 69 92 11
32
Kyrkans sv. bankgironr 5633-5136
Kirkens no.bankkontonr.
1135.10.53102

Menigheter/Församlingar:

S:t Matteus ev luth förs., Uppsala

Kh Åke Malander,
Åkerlänna 40
S-743 71Björklinge,
Tlf/fax 018/356140/356235
ake.malander@telia.com

S:t Johannes ev luth förs., Yxen- hult

Kh Gunnar Edwardsson,
Fågelsångsv.14
S-341 31 Ljungby,
Tlf/fax 0372/62952
gedwardsson@telia.com

S:t Andreas ev.luth förs., Skellef- teå

Kh Gunnar Byström,
Fäbodgatan 34, S-931 56 Skel-
lefteå,
Tlf/fax 0910/35008
bystrom@torpet.ac

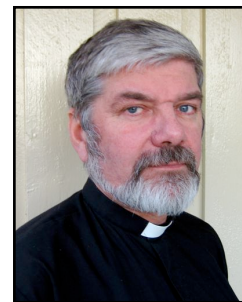
Den lutherske menighet, Knap- stad

Mprest Asbjørn Hjorthaug
Rugdeveien.3 N-1823 Knapstad
Tlf/fax 69 92 11 32
asbj.hjorthaug@c2i.net

Kjemp for å komme inn gjen- nom den trange dør!

Luk 13;24

**Asbjørn Hjorthaug -
søndag føre Domssøndagen.**

Det gjelder å komme seg igjennom den trange døren i tide. Du må ikke komme for sent og bli stående utenfor! Når husbonden har reist seg og lukket døren - da er den lukket. Da har dommeren talt. Noen blir med inn til festen i Guds rike, andre skal bli stående utenfor.

Det er alvorlige ord som får oss til å tenke og kanskje også bekymre oss. Mon tro om jeg vil være innenfor – hva med alle våre? De to siste søndagene i kirkeåret setter den ytterste dagen og dommen på dagsordenen. De fleste mennesker har en eller annen gang stilt seg spørsmålet: Hva skjer den dagen jeg dør og med tiden etter på? En trenger ikke være gammel for å tenke slike tanker. Vi vet at døden rammer gammel og ung, brått og uventet. En klar advarsel og oppfordring lyder i evangelieteksten på søndagen før domssøndagen: VÅK! ”Våk derfor, for dere vet ikke dagen eller timen.” Matt 25,13. Vi vet heller ikke dagen eller timen. Det er lett å sovne inn. Det er lett å tenke at først vil jeg smake litt av det verden har å by på, og da har jeg verken tid eller lyst til å gå på gudstjeneste og betjenes av Herren selv. Jeg kan klare meg selv en stund, og så får vi komme tilbake til saken etter noen år.

Faren for å sovne er overhengende. VÅK!!!! Jeg blir ofte bekymret og engstelig på egne vegne og på andres vegne. Da er det godt å hvile i løftene: ”Men jeg blir alltid hos deg, du har grepet min høyre hånd. Du leder meg med ditt råd, og siden tar du meg opp i herlighet.” Salme 73,23

Vi skal alltid undervise mennesker om veien til frelse og salighet. Mennesker kan ikke finne denne vegen av seg selv. Jesus sier her at døren er trang og veien er smal. I tillegg skal vi kjempe. Det haster. Døren vil engang bli lukket. Spørsmålet som ligger til grunn for svaret Jesus her gir er: *Herre er det få som blir frelst?* I de første 8 kap av Romerbrevet så underviser Paulus om frelsen. Han slår her fast at mennesket blir erklært rettferdig for Gud av Gud ikke ved sine gjerninger, men ved troen uten gjerninger. Denne frifinnelses dommen er kunngjort over alle mennesker gjennom Jesus Kristus. Det har ingen hensikt å spørre om det er få eller mange. Alle mennesker er erklært rettferdige, selv om ikke alle vil tro det. Derfor er Jesu svar til denne mannen og til deg og meg: Bry deg ikke om uvesentlige spørsmål, men bruk alle krefter på å nå målet. Bruk tiden, hør Guds ord, bruk Guds ord og sakramentene.

Når husbonden først har reist seg og lukket døren, og dere står utenfor og banker på og sier: "Herre, lukk opp for oss!" da skal han svare: "Jeg vet ikke hvor dere er fra." Da vil dere si: "Vi har jo spist og drukket sammen med deg, og du har undervist på gatene våre." Men han skal svare: "Jeg vet ikke hvor dere er fra. Bort fra meg, alle dere som gjør urett." Luk 13;25-27

De som stoler på sine egne gjerninger, sine egne erfaringer og sine egne opplevelser, har ikke bruk for Jesus som sin frelser. De skal få høre av husbondens munn: *"Jeg vet ikke hvor dere er fra. Bort fra meg, alle dere som gjør urett."* Å gjøre urett er det motsatte av å gjøre det som er rett. Hva vil det si å gjøre rett? Først og fremst dette å tro på Jesus Kristus som sin frelser og motta syndenes forlatelse. Hvordan skjer det? Ved den Hellige Ånd som gir deg troen og vedlikeholder den. Den Hellige Ånd får du ved å høre Guds ord, lese Guds ord og bruke nådemidlene. En menighet og kirke er der for å gi deg Ord og sakrament som en hjelp for å hindre deg å gjøre urett. En kristen er avhengig av evangeliet og ordet om syndenes forlatelse. Jesus er veien og døren, sannheten og livet, ingen kommer til Faderen uten ved Ham.

Åtta saligheter

(Andaktsserie över Matt 5:1-12)

IV. ”Saliga är de som hungrar och törstar efter rättfärdigheten, ty de skall bli mättade.”

Jesus sade: ”JAG ÄR Livets Bröd. Den som kommer till mig skall inte hungra och den som tror på mig skall aldrig någonsin törsta.”/Jh 6:35 - Att både se och höra Kristus personligen tala detta GUDSORD, och ändå ställa frågan: ”Herre ge oss alltid det brödet”, visade att de i andlig mening var mätta och otörstiga. De stod inför Rättfärdigheten själv, och varken hörde, såg eller kom till Honom, ty de var andligen döda. –

Annat var det med den blindfödde som Jesus botat och gett synen tillbaka. Denne hade blivit kallad till fariseerna, och berättade som det var. Men de hånade honom och kastade ut honom. Jesus fick höra detta och sökte upp honom, och frågade: ”Tror du på Guds Son”? Han svarade: ”Herre, vem är han? Så att jag kan tro på Honom.” Jesus svarar: ”Du har sett Honom, det är Han som talar med dig”. Då sade han: ”Herre jag tror”. Och han föll på knä inför Honom./Jh9:35f Denne blindfödde blev förklarad salig, och fick trons gåva, ty han hade hungrat och törstat efter Rättfärdigheten och blivit mättad.

Jesus sade: ”Till en dom har jag kommit till denna värld, för att de som inte ser skall bli seende, och för att de seende skall bli blinda”. Några fariseer som var tillsammans med honom hörde detta och sade till honom: ”Inte är väl också vi

blinda?” Jesus sade till dem: ”Om ni vore blinda, så hade ni ingen synd, men nu säger ni: ’Vi ser’, därför står er synd kvar.”/Jh 9:39f - Här uppfylldes den gamle Simeons profetia i templet, om det barn han fått ta i sin famn: ”Se, denne är satt till fall och upprättelse för många i Israel och till ett tecken som blir motsagt.”/Lk 2:34 - Sannerligen, Simeon var också en som blivit rikligen mättad av GUDS Rättfärdighet.

En broder fick han i den blinde Bartimeus, som satt vid vägen och tiggde. ”När han hörde att det var Jesus från Naret började han ropa...:”Jesus, Davids son, förbarma dig över mig”. – Många sa till honom att tåga, men han ropade ännu mer:”Davids son, förbarma dig över mig.” – Då stannade Jesus och lät kalla på honom. De sa:”Var vid gott mod, res dig upp, han kallar på dig!” – Han kastade av sin mantel, sprang upp och kom fram till Jesus. Jesus talade till honom och sa:”Vad vill du att jag skall göra med dig?” Den blinde sa:”Rabbuni (det betyder: ’Min Herre’) att jag måtte få min syn.” Jesus sa till honom: ”Gå, din tro har frälst dig!” – Och strax fick han sin syn och följde Jesus”. /Mk 10:47f. – Också denne fick sin hunger och törst stillad av Livets Bröd, Densamme som säger: ”Det har skett, JAG ÄR A och O, begynnelsen och änden. Åt den som törstar skall jag ge ur källan med Livets vatten, gratis.”/Upp.21:6

Samma hunger och törst bryter fram hos Maria, som stod och grät vid Jesu grav. Av sorg

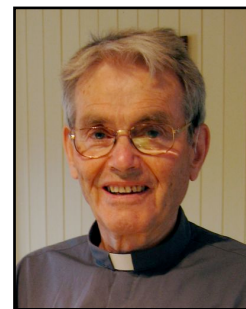
kände hon inte igen Jesus, men vaknade plötsligt till vid Jesu ord:”Maria!”, Hon vände sig om och sa på hebreiska:”Rabbuni”(d.ä. min Lärare) Båda dessa hungrande och törstande lärjungar kände till hur Guds Ord och gåvor fungerar:’att de åt sig hungriga och drack sig törstiga’. Ty Jesu Salighets Ord verkar vad det säger:”Han sade, och det vart, Han bjöd och det stod där!/Psalt. 33:9

Men somliga av de judar som hörde Jesus tala om sitt kött och blod, som ett bröd och en dryck från himmelen, reagerade helt annorlunda än Bartimeus och Maria. ”Därefter var det många av hans lärjungar som drog sig undan och inte längre vandrade med honom”. Då frågade Jesus de 12: ”Inte vill väl också ni gå bort?” Simon Petrus svarade:”Herre, till vem skall vi gå? Du har det eviga Livets Ord, och vi tror och vet att Du är Kristus, den levande GUDENS SON”./Jh 6: 66f

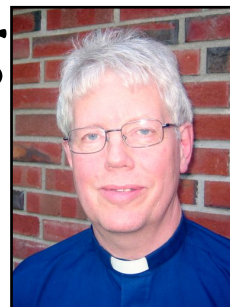
Ja, sannerligen, ”De elända skall äta och bli mätta. De som söka Herren skall lova honom. Era hjärtan skall leva evinnerligen.” /Psalt 22:27 – För ”att tjäna Honom utan fruktan, frälsta ur våra fienders hand, i helighet och rättfärdighet inför Honom i alla våra dagar./Lk 1:74f

A M E N.

Gunnar Z. Byström

Skriftermål och avlösning

I Guds Ord lär vi oss om Lagen, att den alltid måste drivas och predikas i Kristi kyrka och församling. Den har en viktig uppgift i förkunnelsen, men den räcker inte till för att göra människan till ett Guds barn.

Genom Lagen kommer – vad? ”Kännedom om synden”! Lagens stränga allvar leder oss till en syndabekännelse. ”Jag fattig, syndig människa, ...” är inte bara en tillspetsad liturgisk fras eller en from tanke, utan den bittra verkligheten. Då reses den angelägna frågan: Hur ska jag, arma människa, bli fri från min synd och skuld? Ja, hur? Här förmår inte Lagen ge oss någon hjälp, här blottas dess otillräcklighet. Men vi möter i Bibeln även en annan förkunnelse: det förunderliga budskap som vi kallar

evangelium och som predikar syndernas förlåtelse. Det är det svar Gud ger i sitt Ord på den fråga som Lagen väcker men inte har något användbart svar på: Hur ska jag bli kvitt min synd? Evangelium svarar: Genom syndernas förlåtelse – av nåd allena.

Och se, vi behöver inte fara vare sig upp i himmelen eller ner i avgrunden för att söka efter syndernas förlåtelse. Nej, ”Människosonen har makt på jorden att förlåta synder.” Och han gör också bruk av denna sin makt.

I Kristi församling hålles skriftermål och meddelas syndernas förlåtelse. Skriftermålet, som kan vara både enskilt och med flera tillsammans, består av två delar: dels ett förmaningsord som avslutas med att vi bekänner våra synder dels att prästen avlöser oss, att han förlåter oss våra synder.

Vi inskränker oss här till att helt kort behandla den senare delen, den kristna avlösningen.

Den kristna avlösningen är en biblisk ordning.

Avlösningen är för Kristi kyrka och församling en dyrbar tillgång. Den är visserligen, som evangelium i alla dess former, ivrigt motsagd, nu som alltid.

Men Jesus själv använder sig av den. En gång bar man fram en lam till honom och han avlöser en lame från hans synder, kravlost och ovillkorligt. Och detta väcker då anstöt – men hos vem eller vilka? Inte hos dem som förde den lame stackaren till Jesus, utan bland fariséer och skriftlärda, bland den religiösa eliten, bland dem som var förmer än ”syndarna”. ”Han hädar”, menade man. Den direkta, ovillkorliga avlösningen väcker anstöt än idag bland sekter och villfarande kyrkor. Må så vara, tycks man mena, att Jesus Kristus kunde få avlösa och förlåta synder, men människor kan omöjligt få göra det; att församlingen skulle ha makt här på jorden att förlåta synder, det går vi aldrig med på, det tror vi aldrig. Men deras invändningar har lika lite grund i Guds Ord som fariséernas och de skriftlärdas. Bådas invändningar bygger på okunnighet och missförstånd.

Låt oss se på tre klara och tydliga bibelställen!

Matt. 16, vid Caesarea Philippi avgav Petrus på allas vägnar kyrkans bekännelse till människan Jesus av Nasaret: ”Du är Messias, den levande Gudens Son.” På den bekännelsen är hans kyrka byggd. Och där säger då Kristus: ”Jag ska ge dig himmelrikets nycklar. Allt vad du binder på jorden ska vara bundet i himmelen, och allt vad du löser på jorden ska vara löst i himmelen.” Här står Petrus som representant för alla apostlarna. Går vi vidare till

Matt. 18, vid undervisningen om kyrkotukten, hör vi honom säga till lärjungarna överhuvudtaget:

”Sannerligen/ Amen, jag säger er: Allt vad ni binder på jorden ska vara bundet i himmelen, och allt vad ni löser på jorden ska vara löst i himmelen.”

Joh. 20, her möter vi den uppståndne Herren som kommer till sina ängsliga lärjungar, där de sitter bakom stängda dörrar. Dessa som bara några dagar tidigare svikit och övergett honom möts nu av orden: ”Frid vare med er. Som Fadern har sändt mig sänder jag er.” Och han säger vidare: ”De vilkas synder ni förlåter, de är förlåtna, och de som ni binder, de är bundna.” Ord som väl inte kan missförstås. Tar vi nu dessa ord på allvar och inte försöker oss på några bortförklaringar, kan vi omöjligt säga annat än att Kristus själv, Gud själv, har instiftat och förordnat avlösningen, makten på jorden att förlåta synder. Denna makt, som vi brukar kalla nyckelmakten, är inte given till någon speciell person eller institution, utan till kyrkan som sådan, de troende, församlingen, lärjungarna, dvs. till dem som Petrus kallar: ”ett utvalt släkte, ett konungligt prästerskap, ett beligt folk, ett Guds egendomsfolk.” (1 Petr. 2). Paulus skriver till församlingen i Korint: ”Därför ska ingen berömma sig av människor, eftersom allt är ert.” (1 Kor. 3).

Ser vi till praxis i församlingen torde någon kunna undra: Är det då inte prästen som har nyckelmakten och avlöser? Jo visst, som ett offentligt uppdrag i kraft av ämbetet, som kallad av Gud genom församlingen, handhar prästen detta – i Kristi och församlingens namn, i dess stad och ställe. Men märk väl: avlösningen blir inte sann därför att det är en rätt kallad präst som uttalar den, det är tvärtom så att prästen

kan uttala den därför att den *är* sann. Endast Gud kan förlåta synder, och all synd är ytterst sett synd mot Gud. Kristus förvaltar dock inte nycklarna direkt från himmelen, utan han har gett denna makt till sin kyrka, som förvaltar den genom sina kallade tjänare. Detta som sker här och nu är lika visst och säkert som Kristi egen avlösning, ja det är ju Kristi eget verk. Vi sjunger i en av våra psalmer: "När tjänaren avlöser mig Och säger: Jag förlåter dig, Då handlar Kristus med mig här, Ty prästen blott hans verktyg är." (Luthersk Psalmbok 961)

Den kristna avlösningen grundar sig på Kristus alena.

Avlösningen eller absolutionen har alltså inte sin grund i någon kyrklig ordning eller sedvänja. Vi har ju redan konstaterat att den är förordnad av Herren Kristus själv. Den grundar sig inte heller på några mänskliga kvaliteter – vare sig hos prästen eller hos den avlöste. Hur skulle den då kunna vara viss och säker? I våra församlingar förrättas regelbundet skriftermål. Här invänder man då: Prästen kan ju inte se in i hjärtat på den skriftande och bli viss om att han/hon är rätt botfärdig. Att han inte kan se in i hjärtat är sant, men hur det är med botfärdigheten kan han vara helt säker på, där talar Guds Ord sitt tydliga språk: ingen människa har någonsin varit eller kommer någonsin att vara rätt botfärdig, för att på den grunden kunna få sina synders förlåtelse. Jag kan alltså inte se in i ditt hjärta, och du kan inte heller se in i mitt. Men något sådant behövs inte. Det är inte detta det är fråga om. Avlösningen grundar sig på ett rent yttre faktum. Kristus har försonat hela världen med Gud. Kristus har återlöst alla människor. "En bar dött för alla, alltså har de alla dött." Jesus utropade på korset: "Det är fullbordat." Då gick en frikännande

dom över världen. Det återstår inget mer som måste uppfyllas.

Är nu försoningen redan skedd och fullbordad för alla människor, då är det också predikoämbetets uppgift, både rättighet och skyldighet, att predika denna försoning och rättfärdiggörelse, att förmana och be: Låt försona er med Gud! Ta emot Kristi förtjänst! Tro evangelium! Avlösningen är bara ett speciellt sätt att predika evangelium, riktat direkt till en enskild individ. Förlåtelsen har skett en gång för alla på Golgata kors, och den sker här och nu i avlösningen – till dig personligen.

Den kristna avlösningen är till för bekymrade syndare.

Gud är nådig och barmhärtig mot alla människor. "Gud vill att alla människor ska bli frälsta ..." Han har befallt att evangelium ska predikas för allt skapat. Men, se här! Kristus talar inte avlösningens ord till dem alla, inte till dessa skriftlärdade, inte till hela samlingen av människor. Han talar till den lame, som var en fattig syndare. "Var vid gott mod", säger Jesus; den lame var alltså modfärdig och

bekymrad. Den stora skatt som kyrkan har i avlösningen är till för fattiga syndare, som har behov av den och som längtar efter att få bli lösta från sina syndafall.

Syndaförlåtelsens ord är i sig alltid sant. Guds Ord kan inte bli om intet. Avlösningen ska skattas högt och tas emot i tro. Att tvivla på avlösningens ord är som att törsta men låta vattnet rinna bort istället för att dricka. Det är därför som prästen frågar: "Tror du att min förlåtelse är Guds förlåtelse?" Utan tro blir det dig till ingen nytta. Gud menar allvar med syndaförlåtelsen och vill att du ska tro och inte tvivla på att just dina synder här blir dig förlåtna.

Gör bruk av bikten och avlösningen. Du behöver inte genera dig inför prästen att bekänna ett syndafall, han vet att vi är bräckliga syndare, det hör till hans ämbetsuppgifter att ta emot bikt och det sker under absolut tystnadsplikt. Ja, avlösningen är verkligen en stor tröst. Den gör syndare till Guds barn – "min son". Den ger frid åt anfäktade – "var vid gott mod". Den tar bort alla synder – "dina synder är dig förlåtna". Från avlösningen kan jag gå med glädje i hjärtat, med ett gott samvete. Låt oss slå vakt om denna stora tillgång i vår älskade evangelisk-lutherska kyrka. Låt oss prisa Gud som gett denna makt åt människor, åt ofullkomliga, syndiga människor här på jorden. Så var hans goda viljas behag.

Lova Herren, min själ, ja hela mitt inre ska prisa hans heliga namn! Lova Herren, min själ, och glöm inte alla hans välgärningar, han som förlåter dig alla dina synder och botar alla dina sjukdomar, han som återlöser ditt liv från förgängelsen och kröner dig med nåd och barmhärtighet.

Åke Malander

Varför talar Jesus i liknelser?

Föredrag vid ELBK åskonferens 3 juli 2010

Vi möter i evangelierna en hel mängd liknelser och detta visar på något mycket unikt som inte finns motsvarighet inom den samtida judendomen eller ens bland de grekiska filosoferna eller eljest.

Och här kan vi lägga märke till att ju mer vi studerar just liknelserna så finner vi att de behärskas av några grundtankar som om och om igen återkommer och som är förhärskande. Det är att frälsningens tid är kommen genom Jesus Kristus. Att frälsningen är nödvändig för att kunna möta den yttersta dagen som snart kommer. Och att det inte ges något alternativ här till. Att det gäller att här och nu lyssna till evangelium och ta till sig det. Dessa grundtankar varierar genom liknelserna i Jesu undervisning. På dessa teman avspeglas också lag och evangelium. Ofta i samma liknelser. Ibland dock så att lagen nästa blir allenarådande i vissa liknelser och att det också så sker med evangelium i flera. Men avgörande är att Jesus predikar både lag och evangelium; å ena sidan en lag som är så sträng att den inte lämnar några luckor, å andra sidan ett evangelium som är så mildt att det inte finns någon fördömelse kvar.

Liknelserna till sin karaktär är praktiskt taget helt och hållet hämtade från den palestinsiska vardagen som den tedde sig på Jesu tid, men är ändå inte tidsbundna utan i hög grad tidlösa, för de problem och de frågor som liknelserna reser är sådana att de är avgörande och levande också i denna dag år 2010.

Man kan säga att just genom den rika liknelseflora som evangelierna uppvisar, så förs vi mycket nära Jesu undervisning, både i hans ord, ut-

tryck och i dess innebörd. Vi kommer mycket nära det sätt som Jesus talade när han talade och undervisade folket. Jesu talade arameiska som är en variant av hebreiskan. Vi strax se exempel på det.

Men låt oss första konstatera att i Jesu liknelser möter vi Jesus själv och hans person. De uppvisar en mycket tydlig egenart och en enastående klarhet så att till och med ett barn kan förstå vad Jesus säger i liknelserna.

En egenart som vi kommer att belysa i detta föredrag är att vi finner att när Jesus talade dessa liknelser, så talade han, som jag sa, arameiska, och det är något som också kommer fram i själva liknelserna. Han talade inte på hebreiska till människorna utan talade arameiska som var det vanliga talspråket i Israel vid denna tid. Och det visar en sak, att Jesus inte talade på främmande tungomål med människorna eller behövde en översättare som skulle översätta det han sa. Utan han talade just deras eget språk, och gjorde det så enkelt och lättfattligt så att människor helt och hållet skulle förstå vad han sa.

Det betyder också att när människor tog anstöt av hans ord och liknelser, berodde detta inte på att orden och liknelserna var svårförståeliga eller att han talade på ett främmande sätt med dem. Det visar i stället att just det var för att han talade så klart och tydligt och att innebörden av liknelserna var så tydliga att ingen kunde undgå dem.

Nu ska vi särskilt ta upp ett av Jesu ord som är ett svar på vår inledande fråga varför Jesus talar i liknelser.

Det är hämtat från i Mark 4 angående liknelsen om fyrahanda sädesåker. Där heter det i Karl XII:s bibel:

"Då han nu alena var, sporde de tolv honom till om denna liknelsen. Och han sade dem: Eder är gifvet att weta

Guds rikets hemlighet; men dem, der utan till äro, sker allting genom liknelser: på det de skola med seende ögon se, och dock likwäl icke förnimmat; och med hörande öron höra, och dock icke förståt: på det de sig icke ens skola omvända, och synderna förlätna warda."

Och i Svenska Folkbibeln heter det: *"När han blev ensam med de tolv och de andra som var med honom, frågade de honom om liknelserna. Då sade han till dem: "Ni har fått del i Guds rikets hemlighet. Men de som står utanför får allt i liknelser, för att de skall se med sina ögon och ändå inte se och höra med sina öron och ändå inte förstå och omvända sig och få förlåtelse."*

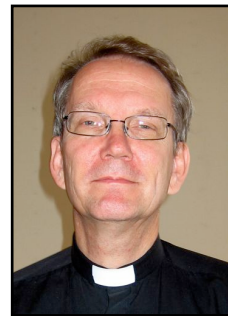
Versionerna avviker inte mycket från varandra och det är den version vi vanligtvis hör och kan läsa. Emellertid rymmer denna text en hel del som inte direkt framkommer i dessa översättningar. Det ser vi av det gammaltestamentliga citatet som förekommer i texten.

Det är ett citat ur Jes 6:

Men där i den hebreiska texten heter det:

"Ni skall höra och höra, men inte förstå, och ni skall se och se, men inte begripa. Förhärda detta folks hjärta, gör deras öron döva och deras ögon blinda, så att de inte ser med sina ögon, hör med sina öron eller förstår med sitt hjärta och vänder om och blir belade."

Jesu använder detta citat ur Jesaja här. Men varifrån citerar han? Är det den hebreiska bibeln och dess grundtexten? Eller är det ur den grekiska översättningen Septuaginta

som Paulus ofta citerar ur. Nej inte heller det. Vi ser det av att i slutet heter i den hebreiska översättningen "... och vända om och bli belade av mig" medan Jesus säger: "... och omvända sig och få förlåtelse"

Det märkliga att det synes vara ett citat ur den judiska Targumen, det vill säga den arameiska översättningen av Gamla testamentet som användes i den judiska synagogan. Jesus såg sig alltså inte vara beroende av att han måste citera den hebreiska grundtexten utan kunde likväl använda den arameiska översättningen som folk kände till och som de förstod.

Det märkliga här nu är att den arameiska översättningen säger: "... om de inte omvänder sig och får förlåtelse"

Och den ännu mer märkliga är att evangelisten Markus text förutsätter denna text, den arameiska. För när han använder den grekiska negationen "nepote" så kan det betyda dels "inte" men också "om inte". Det kan man läsa i de stora lexikonerna till NT, och jag läser det och ser i Baur-Arndt-Gingrich A Greek-English Lexikon of the New Testament Greek and other early Christian Literature. Och med mycket stor trolighet är det "om inte" som avses. Detta eftersom Jesus uttryckligen citerar efter den arameiska översättningen.

Det visar en sak att vi kommer mycket nära Jesu egna ord i Markusevangeliet i detta stycket. Och att

Markus inte skulle skriva så om inte Jesus hade sagt det. Det är ett ordagrant referat av Jesu ord vid denna stund.

En som förstått detta och som visat på bakgrunden i den arameiska Targumen är Joachim Jeremias, professor i Göttingen, och som ofta

Illustrasjon fra Gustave Dore

besökte Lund och Hugo Odeberg. En som gjort det klart i bibelöversättningen är David Heidegård som i tredje utgåvan av sin översättningen till NT skriver: "Åt er är Guds rikets hemlighet given, men åt dem som står utanför, meddelas alltsammans i liknelser, för att de skall se och se men

ingenting urskilja och höra men ingenting förstå – om de inte omvänder sig och får förlåtelse".

Sedan hör det till att det grekiska ordet för liknelse "parabole" på arameiska "mathla" också betyder gåta eller hemlighet. Jag tror att när Jesus säger att han talar till dem som

står utanför i liknelser, då förblir det en gåta eller hemlighet när människan av sitt eget förstånd söker att förstå.

Utgår man från den version som Jesus talade till folket, det vill säga arameiska, då blir meningen: "Åt er är Guds rikets hemlighet given, men åt dem som står utanför är allt gåtfullt för att de (som det står skrivet) med seende ögon skall se och dock inget förnimma, och med hörande öron skall höra, och dock inte förstå, såvida de inte omvänder sig och undfår förlåtelse från Gud."

Det betyder att för alla som nås av ordet och evangelium förblir det en gåta, om man försöker utforska det, men för den som inser sin synd och flyr till Herren Kristus blir det uppenbart vad evangelium är och betyder.

När vi ser generellt på Jesu liknelser står de klart att hela floran av liknel-

ser utgör något mycket unikt, som inte finns motsvarigheter varken i samtid eller i någon annan tid. Och att vi genom dessa får ett mycket genuin möte med Jesus själv. Liknelserna är ofta av den karaktären att utgår från vanliga förhållanden i vardagslivet.

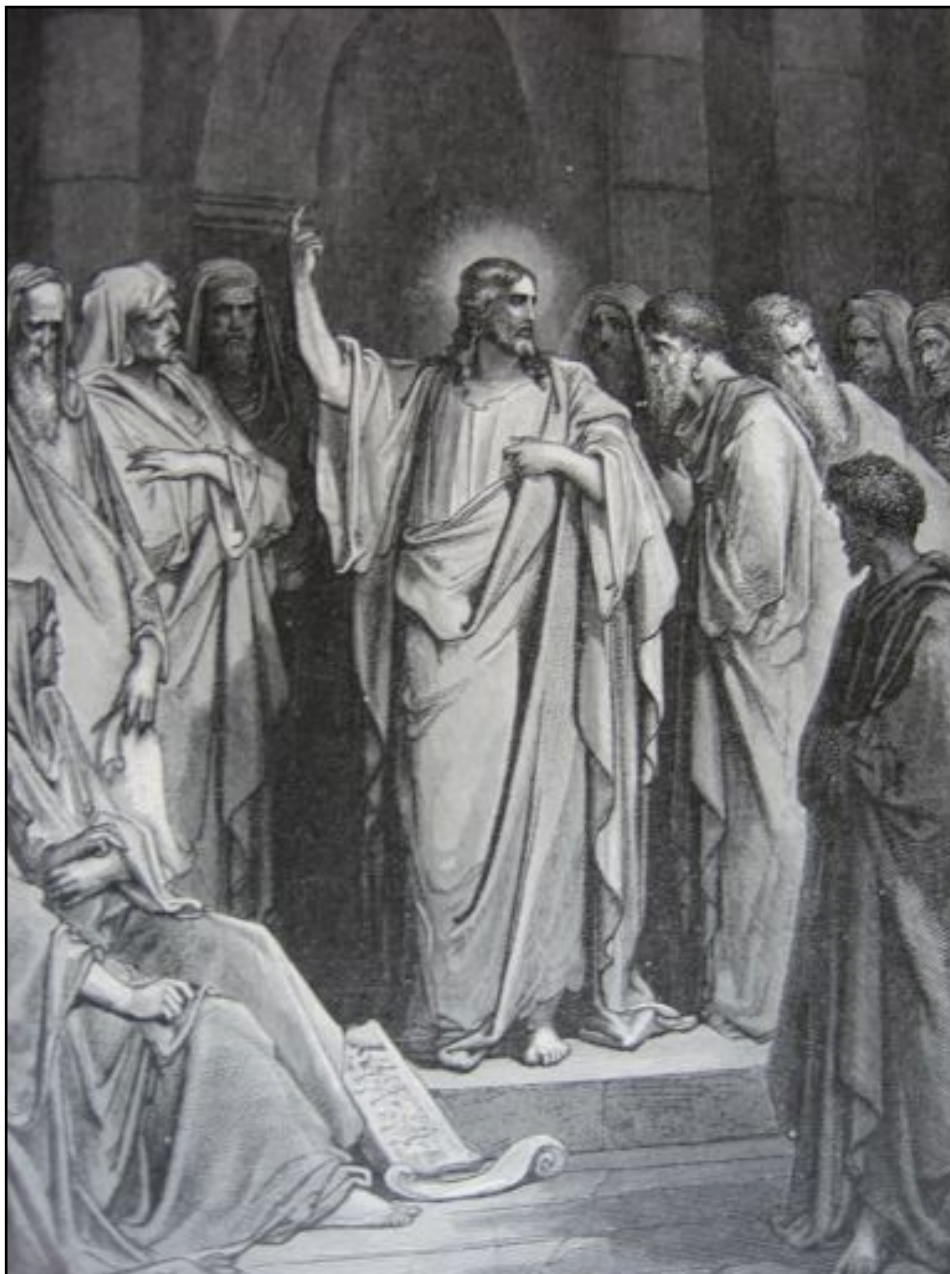
Men det avgörande är, att inga liknelser bygger på förnuftiga slutledningar, utan alla och inte minst de stora liknelserna, har en slutledning som ligger utanför vad vi som människor logiskt kan tänka. Ta bara detta med den förlorade sonen eller den barmhärtige samariten och inte minst liknelsen om arbetarna i vingården. Den sistnämnda bygger ju inte på vad logik och annat kan erbjuda eller ens hos likartad judiska berättelser.

I det judiska finns en motsvarighet från 300-talet e Kristus. Den bygger sannolikt på Jesu liknelse men har en helt annan innebörd:

Den handlar om en kung som lejt arbetare till sin vingård. Två timmar efter att arbetarna begynt började han inspektera arbetet. Han fick då se en arbetare som genom flit och skicklighet hade utmärkt sig framför

de andra. Han tog honom vid handen och vandrade med honom ända till kvällen.

Och när kvällen kom och alla arbetarna skulle få sin lön fick han tillika med andra full betalning. Då klagade de andra och sa att de hade jobbat hela dagen och han bara två timmar.

Illustrasjon fra Gustave Dore

Men då sa Rabbin som berättade liknelsen:

”Jag gör dig inget orätt. Denne arbetare har på två timmar utträttat mer än ni andra under hela dagen.”

Här har vi en förnuftig slutledning, men inte en sådan som finns i Jesu liknelse. Utan där är en helt annan förståelse verklig.

Hos Jesus är det nämligen evangelium som gäller, det som visar på Guds nåd, som ingen människa kan beräkna eller tänka ut, utan som är förunderlig verklighet.

Och så är det i praktiskt taget alla liknelser. De ställer människan inför en gåta som först i belysning av lagen och i belysning av evangelium får sin förklaring. Det ser vi i alla de stora liknelserna, Den förlorade sonen, Den barmhärtige samariten och många fler.

Varför talar Jesus i liknelser? Är det för att människor inte ska tro? Tvärtom det är för att du och jag och alla ska förstå och ta till oss vilken förunderlig skatt evangelium är och så leva av den och allt understryker Jesus med orden:

”Tiden är fullbordad, Guds rike är nära, omvänd er och tro evangelium”

**Gunnar
Edwardsson**